

EQUITAT DE GÈNERE A COLLBLANC-LA TORRASSA

Experiències per compartir

ÍNDEX

1. Presentació	3
2. Urbanisme, ciutadania i gènere	5
3. Breu aproximació històrica als barris de Collblanc i la Torrassa	9
4. El Programa Municipal per a la Dona	13
5. El projecte Equitat de gènere	17
A. Estudi de mobilitat. Mobilitat adaptada a les necessitats de la vida quotidiana	20
Consideracions prèvies	20
Objectius	21
Recursos	21
Implementació	21
Valoració	22
B. Participació. Creació i organització d'una associació de dones al barri	23
Consideracions prèvies	23
Objectius	24
Recursos	24
Implementació	24
Valoració	24
C. Apropament. Participació social de dones immigrades	26
Consideracions prèvies	26
Objectius	27
Recursos	27
Implementació	27
D. Xarxa de dones. Participació de dones del barri en el procés del planificació des d'una perspectiva de gènere	28
Consideracions prèvies	28
Objectius	29
Recursos	29
Implementació	29
Valoració	30

E. Bellugant-nos. Activitat física i convivència intercultural	31
Consideracions prèvies	31
Objectius	32
Recursos	32
Implementació	32
Valoració	33
F. CoHa. Compartir habitatge	34
Consideracions prèvies	34
Objectius	35
Recursos	35
Implementació	35
Valoració	36
6. Què hem après? Propostes i suggeriments	37

1. Presentació

El Programa Municipal per a la Dona de L'Hospitalet va desenvolupar entre els anys 2005 i 2008 el projecte Equitat de gènere a Collblanc-la Torrassa, una iniciativa pionera a L'Hospitalet i que s'emmarca en la Llei de barris de la Generalitat de Catalunya (2004-2008) –que estableix l'equitat de gènere com a pauta de planificació dels espais públics i dels equipaments– i que ha comptat amb el suport del Pla integral Collblanc-la Torrassa (2002-2010).

El projecte Equitat de gènere a Collblanc-la Torrassa ha consistit en una sèrie d'actuacions que han aconseguit millorar, de manera significativa, la situació que hi havia anteriorment. Aquest avenç queda reflectit en aquest document, que explica el treball fet i la manera de compartir el coneixement adquirit i de difondre unes experiències que, amb les adaptacions que calguin, poden ser aplicades amb èxit en altres contextos.

En aquesta publicació, hi trobareu unes reflexions concises sobre els conceptes d'urbanisme, ciutadania i gènere; una breu aproximació a la història i a la realitat actual de Collblanc-la Torrassa; una síntesi de les competències i de les línies d'actuació del Programa Municipal per a la Dona; una descripció del projecte marc i dels subprojectes amb els plantejaments inicials; les qüestions desenvolupades; els elements més significatius; el balanç realitzat en acabar cadascuna de les activitats, i, finalment, un apartat de valoracions globals, reflexions i suggeriments.

Crec que el projecte ha estat un revulsiu per a superar el fals miratge que de vegades es dona sobre la igualtat, amb la creença que les dones han aconseguit la igualtat de drets i per tant ja no són necessàries polítiques públiques contra la discriminació sexista.

Confio que aquest document sigui d'utilitat per a totes les persones, entitats i administracions interessades en aquestes qüestions.

Núria Marín i Martínez
Alcaldeessa de L'Hospitalet

2. Urbanisme, ciutadania i gènere

Quan es parla d'urbanisme i, per tant, de ciutat, queda implícita la idea que el centre d'interès se situa als carrers, a les voreres, a les places, als habitatges, als espais verds, als cotxes, als transports públics, als pàrquings..., és a dir, al disseny i als elements arquitectònics que configuren l'hàbitat d'una ciutat (o un poble). Tanmateix, sovint es deixa de banda, o en segon terme, l'entramat de relacions humanes que li donen vida, i així mateix el concepte de ciutadania.

La concepció moderna de ciutadania ha estat vinculada a la consolidació de l'Estat nació i al desenvolupament de la democràcia. Entre els significats que el concepte ha adquirit, a més de la pertinença a un espai nacional, és fonamental el que té a veure amb el conjunt de drets i deures de les persones.

Lligat a les revolucions burgeses, el concepte de ciutadania va acompanyar el desenvolupament del capitalisme industrial i va néixer com a idea oposada a la de «súbdit», en la qual un individu no era titular de cap dret enfront de l'autoritat política. Així doncs, al món occidental ciutadania i democràcia van iniciar plegades el camí cap a la modernitat a mitjan segle XVIII. Val a dir que els estats liberals durant molt de temps van negar la ciutadania a les dones, és a dir, els van negar els drets bàsics¹ –drets polítics (dret al vot) i/o drets civils (dret a la propietat, dret a actuar en un judici). Per a les dones, accedir als drets de ciutadania ha comportat llargues lluites polítiques i socials durant més de dos segles.

Intervenir en la configuració del barri (o l'espai urbà) en el qual es viu i/o participar de manera activa en el debat al voltant de les decisions que s'han de prendre, és fonamental en l'exercici d'aquest drets de ciutadania, i ho és de manera especial en el cas de les dones. En primer lloc, perquè històricament van ser excloses i, en segon lloc, perquè la seva mirada introdueix nous interessos i prioritats.

La incorporació de la pauta «equitat de gènere» a la Llei de barris, destinada a projectes de rehabilitació integral –l'objectiu de la qual és millorar les condicions de vida de la població–, significa, d'una banda, repensar les formes i les relacions espacials urbanes i, de l'altra, donar visibilitat i

---

¹ També anomenats «drets de primera generació» en les teories polítiques.

importància a les necessitats quotidianes de la gent que viu al barri, de manera especial a les persones dependents i a les persones que se'n cuiden, i obrir la porta a l'exercici d'altres dimensions dels drets de ciutadania, com ara els drets socials, garantits per la posada en pràctica de polítiques públiques l'objectiu de les quals és paliar les desigualtats i conferir un estatus de ciutadania plena.

3. Aproximació històrica breu als barris de Collblanc i la Torrassa

Els barris de Collblanc i la Torrassa geogràficament se situen al nord-est de L'Hospitalet, i administrativament constitueixen el Districte II de la ciutat. La seva estructura urbana actual es va anar configurant durant els segles XVIII i XIX. Però va ser a partir de la primera dècada del segle XX que van experimentar un creixement molt notable amb l'arribada de població immigrada, vinguda per a la construcció del Metro de Barcelona i les obres de l'Exposició Universal de 1929. En aquesta etapa, Collblanc i la Torrassa van esdevenir els barris més poblats de L'Hospitalet. El 1910 tenien una població de 1.104 habitants, i el 1930, després de vint anys, van arribar a tenir-ne més de 21.000.

Actualment, la densitat d'habitants a Collblanc i la Torrassa continua essent una de les més elevades de la ciutat i del conjunt de Catalunya. En els últims anys, l'arribada de població immigrada, procedent majoritàriament de països llatinoamericans, ha produït un gran augment poblacional. L'any 1998 la població estrangera representava el 2,9% dels residents. El 2003, aquest percentatge havia augmentat fins al 26,9%. El 2007, aquest percentatge se situava en el 50,3%².

L'estructura demogràfica es caracteritza per l'existència d'un gran nombre de persones grans i –com s'ha dit– per un creixement continuat de la població estrangera. Això dona un perfil característic en les condicions d'habitabilitat: d'una banda, s'hi registra una presència molt alta de llars unipersonals; de l'altra, es donen també situacions de gran concentració de persones per habitatge, amb risc de problemes d'amuntegament. En aquest sentit, cal no oblidar l'antiguitat del parc d'habitatges del barri. Altres dades relatives a les condicions de vida de la població revelen que una bona part de les persones grans que viuen soles són dones. Així mateix, en els darrers anys hi ha hagut un gran increment del percentatge de llars monoparentals, majoritàriament encapçalades per dones.

Les dades resultants de l'estudi-diagnosi –efectuat per al període 1998-2003, elaborat des del Pla Integral Collblanc-la Torrassa (2002-2010)– va posar de relleu desequilibris i contrastos molt importants, tal com mostren els indicadors següents:

---

² Durant el període 2003-2007 la població estrangera va augmentar de 10.039 a 17.095 habitants. Tres quartes parts d'aquesta població procedia de països llatinoamericans, majoritàriament de l'Equador.

- Creixement demogràfic.
- Rebuda i acollida d'una gran quantitat de població estrangera (26,9%).
- Paral·lelament, el 21,84% de la població del barri tenia més de 64 anys.
- Més de la meitat de les persones que vivien soles eren més grans de 65 anys. D'aquestes, el 80% eren dones.
- En el període citat, el nombre de llars monoparentals es va incrementar un 12,2%. En el 87% dels casos, aquestes llars tenien una dona com a referent adult.
- Un elevat nombre de persones al barri vivint en situació d'amuntegament.
- Densitat d'habitatges molt elevada: en el cas de Collblanc, de 467 habitatges per hectàrea; a la Torrassa, de 425.
- Una estructura urbana amb carrers estrets, voreres insuficients, falta d'espais verds i un parc d'habitatges majoritàriament petits i en molts casos amb deficiències estructurals.
- Grau elevat de trànsit de pas.
- Manca d'aparcament, especialment a la Torrassa, amb una dotació menor d'aparcament subterrani municipal que supera la mitjana de la ciutat en 7,29 punts.

El Pla Integral Municipal Colblanc-la Torrassa (2002-2010) és la resposta política i ciutadana davant una situació objectiva de degradació urbanística i els riscos consegüents de fractura, exclusió i conflictivitat social. La Llei de barris de la Generalitat (2004-2008) va donar una nova empenta econòmica i institucional als objectius del Pla per capgirar la tendència i els perills potencials d'aquesta degradació urbanística.

4. El Programa Municipal per a la Dona (PMD)

Al començament de la dècada dels anys 90, el Ple Municipal va aprovar el Programa Municipal per a la Dona que, en realitat, comportava una ampliació de les polítiques d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones iniciada el 1986 amb la creació del CAID (Centre d'Atenció i Informació a la Dona), centre assistencial destinat de manera especial a dones en situació de violència de gènere.

Des d'aleshores el PMD desenvolupa les polítiques municipals d'igualtat que parteixen del reconeixement de la situació de desigualtat de gènere, i tenen la voluntat de garantir una bona qualitat de vida de les dones i promoure'n la participació activa en la vida social, cultural i econòmica.

Les actuacions del PMD s'emmarquen dins el Pla d'Actuació Municipal els eixos principals del qual són:

- Coordinar la incorporació de la perspectiva de gènere a les diferents àrees d'actuació municipal.
- Potenciar la participació i l'associacionisme de les dones de la ciutat.
- Oferir informació a les dones de la ciutat sobre recursos i activitats.
- Mantenir el Servei de Documentació i Recursos com a espai referencial d'informació actualitzada sobre la temàtica de gènere, adreçat a estudiants, professionals i població en general.
- Oferir atenció individual i grupal especialitzada, amb relació a situacions de discriminació de gènere, a les dones que la sol·licitin.
- Organitzar activitats comunitàries de sensibilització i reflexió crítica entorn de la discriminació de gènere.
- Oferir formació a professionals i col·lectius interessats en aspectes relacionats amb la desigualtat de gènere.

Actualment el PMD està organitzat en quatre àmbits d'actuació:

- assistencial,
- servei de documentació i recursos,
- docència,
- intervenció comunitària.

L'àmbit assistencial (CAID) ofereix un servei d'atenció i d'informació integral individualitzada a les dones de la ciutat.

El Servei de Documentació i Recursos és l'espai de referència per a la gestió de la informació i la documentació, i disposa d'un fons de documentació obert a tota la ciutadania.

En l'àmbit de la docència s'organitzen mòduls de formació específics per a col·lectius professionals i per a la xarxa associativa de la ciutat.

Per últim, la intervenció comunitària és l'àmbit on el PMD desenvolupa els projectes adreçats a la comunitat, projectes de sensibilització, de prevenció i de promoció de les dones orientats amb el criteri de transversalitat. Des d'aquest àmbit es va articular el projecte Equitat de gènere al barri de Collblanc-la Torrassa.

5. El projecte Equitat de gènere

EQUITAT DE GÈNERE EN EL DISSENY I EN L'ÚS DE L'ESPAI URBÀ,
ELS EQUIPAMENTS I ELS SERVEIS DEL BARRI

PREMISSES DEL PROJECTE:

D'una banda, la distribució zonificada i segregada per activitats amb què s'han constituït els barris no es correspon amb la pluralitat de models familiars actuals, i representen una barrera per a la participació social de moltes dones, ja que no estan dissenyats tenint en compte les diferents necessitats de la població, com l'accessibilitat, la flexibilitat horària, la protecció d'espais de risc, la mobilitat i la participació i promoció dels col·lectius més vulnerables. D'altra banda, cal incorporar la perspectiva de gènere als espais on es produeixen el processos de presa de decisions i la transmissió de coneixements tècnics o simbòlics.

OBJECTIUS GENERALS:

- Promoure la participació ciutadana activa de dones en el barri i en la seva planificació.
- Organitzar l'espai urbà de manera que englobi totes les funcions de la vida quotidiana i afavoreixi la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.
- Incorporar la perspectiva de gènere en els processos de presa de decisions respecte a la configuració del barri i en la seva dinàmica quotidiana.
- Afavorir la promoció i la participació de les dones en tots els àmbits: social, polític, econòmic i cultural.
- Promoure la creació d'un grup de dones que desenvolupi accions de promoció, participació i formació dirigides a dones del barri.
- Crear una xarxa de dones que participin en diferents entitats del barri perquè aportin una perspectiva de gènere en el desenvolupament de serveis, equipaments i activitats del barri.
- Dissenyar activitats i projectes destinats a dones en situació de vulnerabilitat social, com famílies monoparentals, immigració, pobresa i exclusió.
- Dissenyar activitats i projectes destinats a afavorir l'ús equitatiu dels espais esportius del barri per a les dones, i que en contribueixin a la millora de la qualitat de vida.
- Explorar i estudiar les condicions de mobilitat i seguretat del barri amb la perspectiva de gènere.

Aquest projecte marc es va ordenar en sis subprojectes:

A. Estudi de mobilitat: Mobilitat adaptada a les necessitats de la vida quotidiana.

B. Participació: Creació i organització d'una associació de dones al barri.

C. Apropament: Participació social de dones immigrades.

D. Xarxa de dones: Participació de dones del barri en el procés de planificació des d'una perspectiva de gènere.

E. Bellugant-nos: Activitat física i convivència intercultural.

F. CoHa: Servei d'intermediació per compartir habitatge.

A continuació s'exposa una descripció de cada subprojecte i se'n detallen els objectius, els recursos, la implementació –subratllant-ne els trets més essencials–, una síntesi de les activitats realitzades i, finalment, un breu apartat de valoració.

A. Estudi de mobilitat

MOBILITAT ADAPTADA A LES NECESSITATS DE LA VIDA QUOTIDIANA

CONSIDERACIONS PRÈVIES

Els homes i les dones tenen una experiència diferent dels espais urbans, d'acord amb els papers i responsabilitats que els han estat assignats socialment, i també els usen de manera diferent. Malgrat els avenços aconseguits, tant pel que fa a la incorporació de les dones a l'esfera pública i laboral com a la diversitat de models familiars concurrents en l'actualitat, en la majoria de barris i ciutats encara hi perdura un model espacial que respon a la divisió tradicional dels rols entre els sexes i a una estructura familiar clàssica.

Generalment, els espais urbans contemporanis no han estat pensats amb la perspectiva d'atendre les necessitats de les persones que no tenen autonomia pròpia o presenten mobilitat reduïda, com ara infants, persones discapacitades, persones ancianes... Moltes vegades els desplaçaments i els horaris per fer gestions i assistir a serveis que aquestes persones requereixen significa un malbaratament del temps de les persones que se'n fan càrrec (majoritàriament dones), cosa que impedeix o dificulta la seva trajectòria vital i laboral.

La visió de gènere en el disseny d'espais urbans dóna autoritat a l'experiència de les dones com a font de coneixement. Un coneixement complementari al tècnic i l'administratiu que ha de trobar un ressò adequat en les institucions i els organismes competents. Amb aquesta finalitat es va encarregar l'estudi de mobilitat (finalitzat i presentat el juliol de 2006) a l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

OBJECTIUS

Els objectius generals es van definir de la manera següent:

- Afavorir la participació activa de les dones en els processos de reforma o construcció de barris.
- Identificar les necessitats del barri relacionades amb urbanisme i seguretat, mobilitat, ubicació i horaris de serveis i transports, per tal d'adaptar-los a les necessitats de la vida quotidiana de les persones.
- Afavorir mesures pràctiques en l'àmbit de l'urbanisme que facilitin la conciliació de la vida familiar i laboral.

RECURSOS

- Equips d'estudi i recerca en l'àmbit de les ciències socials i la planificació urbana.
- Professionals especialitzats en aspectes d'igualtat de gènere.

IMPLEMENTACIÓ

Amb una metodologia de treball qualitativa –grups de discussió i entrevista col·lectiva– i estructurat en tres grans apartats –aproximació teòrica, reflexions entorn de l'ús dels espais del barri i de l'organització de la mobilitat, i propostes de millora–, l'estudi va analitzar, amb la perspectiva de gènere, l'ús i la percepció de l'espai públic urbà i les estratègies de mobilitat.

ACTIVITATS

- Elaboració d'un estudi de les condicions de vida al barri amb relació a l'ús i la percepció de l'espai públic urbà i les estratègies de mobilitat amb una perspectiva de gènere.
- Presentació i lliurament de l'estudi als responsables polítics dels barris.
- Aplicació d'algunes de les mesures derivades de l'estudi quant a criteris de disseny d'equipaments, serveis i espais públics.

VALORACIÓ

L'anàlisi de les percepcions i les experiències de les dones residents als barris de Collblanc i la Torrassa va permetre conèixer de primera mà les situacions viscudes en aquests barris: desplaçaments dintre i fora del barri i la ciutat, valoració dels transports públics i privats, ús i percepció de l'espai públic urbà, percepció de seguretat i inseguretat, serveis de proximitat...

L'estudi va recollir les demandes de millora i va elaborar un total d'onze propostes que comprenien més de vint actuacions. Algunes de les propostes sobre mobilitat relatives a l'adaptació del servei d'autobús i les millores del servei del metro van ser derivades a la comissió tècnica del PICT (Pla d'Infraestructures de Transport de Catalunya), i les que ultrapassaven les competències municipals es van redirigir a l'organisme metropolità competent.

B. Participació

CREACIÓ I ORGANITZACIÓ D'UNA ASSOCIACIÓ DE DONES AL BARRI

CONSIDERACIONS PRÈVIES

La participació ciutadana i les organitzacions de la societat civil són elements fonamentals i dinamitzadors dels sistemes democràtics. Tradicionalment, les dones han tingut menys oportunitats de participar en el teixit associatiu i d'incidir en el món públic. Per tant, tota iniciativa que n'afavoreixi la incorporació aporta valors positius, tant pel que fa al desenvolupament personal com al col·lectiu, i és un instrument útil per al progrés d'una comunitat. En aquest sentit, els grups i les associacions de dones contribueixen a reforçar la participació ciutadana sense la qual no és possible avançar vers una societat no discriminatòria.

OBJECTIUS

- Fomentar la participació activa de les dones i la seva implicació en la vida social del barri.
- Promoure la creació d'una associació que defensi els drets i atengui les necessitats de les dones del barri.

RECURSOS

- Dues persones expertes en dinàmica de grups i en les teories de la perspectiva de gènere.
- Equipament amb la dotació necessària per a les reunions i les activitats.

IMPLEMENTACIÓ

A partir d'un petit grup que va anar adquirint estabilitat i visibilitat, es va organitzar un espai de trobada, el **Punt de dones**, obert a les dones del barri i ubicat al Casal Municipal d'Entitats. Va arribar a comptar amb un nombre important de dones que hi participaven regularment i va constituir el nucli a partir del qual s'articulava l'associació que es va legalitzar el juliol de 2007 amb el nom Grup de Dones de Collblanc-la Torrassa.

ACTIVITATS

- Identificació de dones interessades a participar-hi.
- Realització de tallers sobre aspectes de la relació de les dones amb la ciutat: «Dones fent ciutat».
- Creació d'un espai de diàleg i reflexió per a les dones del barri: el **Punt de dones**.
- Organització d'altres activitats participatives complementàries (xerrades, tallers formatius, mostra fotogràfica «Amb ulls de dona», etc.).
- Formació i col·laboració en els aspectes tècnics que requereixen la creació d'una associació.

VALORACIÓ

-La realització de tallers (sobre aspectes de les dones i la ciutat) va permetre identificar un nucli de dones del barri interessades a participar de manera activa en tot el moviment urbanístic i social que comportava el Pla Integral i la Llei de barris. A partir del moment que va córrer de boca en boca, aquest nucli de dones es va anar incorporant al **Punt de dones**.

- L'espai de trobada **Punt de dones** va reforçar els vincles entre les dones i el sentit de pertinença a un grup.
- Les activitats es van programar a partir dels interessos i les demandes efectuades per les participants.
- La incorporació de dones de diferents orígens culturals –tot i les dificultats que representava– va ser un element fonamental en la prevenció d'actituds xenòfobes i va facilitar la comunicació i l'establiment de vincles entre veïnes de diferents arrels culturals.

C. Apropament

PARTICIPACIÓ SOCIAL DE DONES IMMIGRADES

CONSIDERACIONS PRÈVIES

La majoria de persones emigren dels seus països d'origen per les circumstàncies que els hi toca viure, però, dins d'aquest panorama comú, hi ha factors socials específics que desencadenen la migració femenina i que estan vinculats al fenomen mundial de la feminització de la pobresa.

Les dones immigrants tenen en comú la invisibilitat del seus problemes com a dones i, per tant, moltes dificultats per exercir drets fonamentals que són reconeguts al nostre país.

Aquest projecte proposava la creació d'un grup que aglutinés dones de diferents arrels culturals per tal de reflexionar sobre les necessitats específiques de gènere i plantejar mesures per millorar-ne la qualitat de vida i impulsar la participació social de les dones nouvingudes.

OBJECTIUS

- Afavorir la participació i la integració al barri de dones d'altres cultures.
- Afavorir la promoció personal de dones en situació de risc d'exclusió social.
- Afavorir la interculturalitat.
- Prevenir actituds de xenofòbia i racisme.

RECURSOS

- Una persona professional de les ciències socials amb capacitació per a la coordinació de grups i amb formació en perspectiva de gènere.
- Un espai físic específic equipat amb la infraestructura necessària per fer reunions i activitats amb les entitats del barri.

IMPLEMENTACIÓ

Arran de les experiències desenvolupades en la resta de projectes, l'equip professional va decidir treballar de manera transversal i intentar incorporar les dones nouvingudes a tots i cadascun dels projectes, i va desestimar l'opció de fer-ne un d'específic. Per prendre aquesta decisió es va valorar el fet que identificar i fer visible de manera especial un col·lectiu de dones nouvingudes podria arribar a ser contraproduent per a la normalització de la seva presència i la participació en la resta de projectes. És per això que no es va implementar aquest projecte amb activitats específiques.

D. Xarxa de dones

PARTICIPACIÓ DE DONES DEL BARRI EN EL PROCÉS DE PLANIFICACIÓ AMB UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

CONSIDERACIONS PRÈVIES

Una xarxa de dones és un espai de relació basat en elements comuns, més enllà dels diferents punts de vista, dels plantejaments i de les maneres de ser i de fer. És també un procés organitzatiu i participatiu obert que permet intercanviar experiències, reforçar vincles, aplegar esforços i optimitzar recursos per tal de donar visibilitat a les dones i facilitar la seva participació en la vida social.

Com totes les xarxes socials, des de sempre hi ha hagut xarxes de dones com a fenòmens naturals inherents a les relacions humanes. En les últimes dècades, aquesta forma d'organització ha inspirat la creació de nombroses xarxes de dones que s'interrelacionen i actuen del pla local al pla mundial, i desenvolupen el seu treball aportant una perspectiva de gènere sobre temes molt diversos, com ara la pau, el desenvolupament econòmic, etc.

Com a espai de participació, una xarxa de dones local pot afavorir la comunicació i la relació entre totes les dones que constitueixen les entitats dels barris. La xarxa pot treballar conjuntament compartint inquietuds, dubtes i dificultats; intercanviant experiències individuals; posant en marxa una dinàmica de treball que serveixi perquè totes les entitats del barri es coneguin, i per introduir la perspectiva de gènere com a referent general de treball.

OBJECTIUS

- Establir circuits de relació formal i informal entre les dones del teixit associatiu del barri.
- Facilitar l'espai i els recursos adients per crear una xarxa de dones que participin en els processos de presa de decisions per a la configuració del barri.
- Oferir formació amb una perspectiva de gènere a les dones interessades a participar-hi com a agents socials.
- Facilitar que les reflexions i les propostes de les dones siguin presents i tinguin força en els processos de presa de decisions i en la configuració d'un barri amb igualtat d'oportunitats.

RECURSOS

- Una persona especialitzada en temes d'equitat de gènere i en la coordinació de grups socials.
- Un espai amb la infraestructura necessària per dur a terme aquestes activitats.

IMPLEMENTACIÓ

La xarxa es va convocar i es va donar a conèixer públicament a finals de 2007, en el marc d'un acte públic –amb el lema «Fent xarxa»– en què van estar presents nombroses dones que havien participat en activitats del projecte Equitat de gènere des del començament, així com dones del teixit associatiu del barri.

Inicialment, la xarxa va centrar-ne l'objectiu a analitzar la situació dels barris en alguns aspectes i fer-ne propostes de millora. Amb aquesta finalitat, es van crear grups de treball per ocupar-se dels aspectes següents:

- Reflexionar sobre la millora dels espais públics (especialment pel que fa a l'estat de places i parcs i la neteja dels carrers).
- Avaluar la necessitat d'ampliar els espais per a la pràctica esportiva i lúdica de les dones.
- Donar visibilitat a la necessitat d'una seu social per a l'associació Grup de Dones de Collblanc-Torrassa.

A partir del treball de les comissions, es va redactar una carta amb suggeriments i propostes que es va fer arribar al regidor del Districte.

Així mateix, la xarxa de dones va centrar el seu treball en la dinamització d'iniciatives de participació adreçades a les dones del barri, com ara la coorganització amb el PMD de la 2a Mostra Fotogràfica de Collblanc-la Torrassa «Amb ulls de dona», prevista per al desembre de 2008.

ACTIVITATS

- Identificació de les possibles participants.
- Tallers de formació.
- Acte de convocatòria per debatre la constitució de la xarxa i establir-ne els objectius, els nuclis d'interès i la metodologia de treball.
- Coordinació dels grups de participació.

VALORACIÓ

Tot i que des del començament han participat a la xarxa un gran nombre de dones, construir i consolidar una xarxa de relacions que incideixi en la presa de decisions i la faci visible és un treball que no es pot mesurar exclusivament pel nombre, i només es pot valorar a llarg termini.

Originàriament la xarxa es va plantejar com un espai de treball entre les dones del teixit associatiu del barri, i aquestes van tenir un paper important en el començament de les activitats.

Posteriorment es van incorporar a la xarxa, a títol individual, nombroses dones que participaven en les activitats del projecte Equitat de gènere, cosa que va demostrar que aquest projecte havia estat un element catalitzador que havia propiciat la participació de les dones del barri en espais col·lectius.

E. Bellugant-nos

ACTIVITAT FÍSICA I CONVIVÈNCIA INTERCULTURAL

CONSIDERACIONS PRÈVIES

L'esport tradicional és i ha estat sovint utilitzat com una mena d'activitat facilitadora de la integració dels homes nouvinguts procedents d'altres cultures i països, de manera especial el futbol. Però l'esport no sempre és una eina adequada per facilitar la integració de les dones nouvingudes. A més, no s'ha de perdre de vista que, per a algunes procedències culturals, els equipaments esportius acostumen a ser espais vedats a les dones.

Aquest plantejament va conduir a un nou enfocament de l'oferta i dels usos dels equipaments esportius, i s'hi van incloure diferents activitats físiques en què els aspectes de salut, de relació social i d'oci s'abordessin a partir de les expectatives i les demandes de les dones, de manera que poguessin millorar realment la seva qualitat de vida i trobessin el seu espai de participació.

OBJECTIUS

- Promoure un ús equitatiu dels espais esportius del barri per a les dones.
- Facilitar la ruptura de l'aïllament i les dificultats de relació social de les dones immigrades.
- Afavorir la millora de la qualitat de vida de les dones i l'exercici del dret a un temps i un espai propis.
- Facilitar la integració al barri de les dones immigrades i contribuir al foment dels valors en el respecte i la convivència intercultural.

RECURSOS

- Un persona que coordini el projecte.
- Personal docent.
- Espais: Centre de Cultura i Poliesportiu Municipal.
- Material esportiu fungible.

IMPLEMENTACIÓ

Després d'una primera etapa pilot, el programa Bellugant-nos es va desenvolupar en format de tallers de cinc sessions durant part de l'any 2006 i tot el 2007, amb opcions d'assistència de matí o de tarda. La consolidació de grups estables i la regularitat en l'assistència va portar a modificar-ne el format, i a partir de 2008 es va constituir novament com un curs continuat, que va rebre un alta acceptació de les dones del barri.

ACTIVITATS

- Primera fase:
Selecció i contractació de l'empresa o entitat que ha de desenvolupar el projecte.
- Elaboració del programa d'activitats.
- Selecció dels equipaments.
- Elaboració dels criteris per a l'organització del grup de dones participants.

•Segona fase:

Posada en pràctica del projecte.

Equipaments i materials.

-periodicitat,

-coordinació,

-docència,

-avaluació del desenvolupament del projecte.

VALORACIÓ

La participació conjunta de dones autòctones i dones nouvingudes va afavorir la relació i el coneixement mutus, i va fomentar la convivència i la cohesió social de les dones de diverses procedències.

Els continguts específics van anar canviant al llarg del desenvolupament del programa, segons els interessos que les dones manifestaven, i s'hi van incloure des d'activitats relacionades amb la reeducació postural i el treball psicomotriu fins al ball i el massatge.

L'oferta d'horaris diversificats combinats amb horaris escolars va ser una estratègia adequada, tot i que per a les dones amb criatures petites el fet de no disposar de guarderia va ser un obstacle perquè poguessin participar-hi.

El programa va facilitar que les dones del barri coneguessim els equipaments esportius i que en poguessin fer ús, ja que, pel fet que havien arribat recentment o per la seva cultura d'origen (bàsicament musulmana), no en tenien coneixement.

F. CoHa

COMPARTIR HABITATGE: SERVEI D'INTERMEDIACIÓ PER COMPARTIR HABITATGE

CONSIDERACIONS PRÈVIES

El programa CoHa es va pensar amb la voluntat de posar en relació dues necessitats detectades al barri: la de les dones grans amb habitatge però en situacions de soledat i amb pensions petites i, per tant, amb necessitats econòmiques, i la de les dones novingudes amb necessitat urgent d'habitatge a causa de la precarietat econòmica i la impossibilitat de complir amb els requeriments d'accés. L'objectiu n'era formar nuclis de convivència que satisfessin les dues necessitats, amb la intermediació de l'Ajuntament com a garant d'un contracte de convivència.

Els objectius inicials del CoHa es van plantejar de la manera següent:

- Compartir habitatge i despeses.
- Combatre situacions d'aïllament i soledat.
- Afavorir la integració social de dones novvingudes.
- Prevenir la xenofòbia a partir del contacte i el coneixement mutu de dones de diferents procedències culturals.

Mantenint en tot moment els objectius inicials, el desenvolupament del programa va portar a ampliar el nombre de destinatàries i a modificar les estratègies d'intervenció.

OBJECTIUS

- Facilitar a les propietàries dels habitatges una alternativa a les formes de lloguer tradicional.
- Donar confiança a les propietàries perquè lloguin i comparteixin el seu habitatge.
- Millorar la qualitat de vida al barri tot millorant les condicions d'habitabilitat.
- Prevenir situacions d'amuntegament.

RECURSOS

- Equip multidisciplinar integrat per professionals dels àmbits social, jurídic i urbanístic.

IMPLEMENTACIÓ

Com tot projecte d'intervenció social, aquest també va requerir una part de difusió i d'explicació, tant a la població en general com a les destinatàries clau. Així mateix, i com qualsevol procés que relaciona persones i convivència, el desenvolupament n'és dificultós i amb múltiples canvis.

En una primera fase les destinatàries del projecte van ser dones grans que vivien soles i dones immigrades o estudiants que necessitaven un pis al barri. Tanmateix, no va ser gens fàcil fer coincidir les expectatives de les dones grans –o de vegades les dels seus fills o filles, amb un pes important en les decisions de les dones– amb les de les dones amb necessitat d'habitatge i amb càrregues familiars, en la majoria de casos. Les criatures petites, o no tan petites, sovint van ser un factor dissuasiu per a les dones grans, que les consideraven un element de distorsió en la quotidianitat de la seva vida.

Així, en la segona fase, el programa va replantejar i ampliar els perfils de destinataris i la modalitat de convivència.

ACTIVITATS

- Estudi i valoració de la població del barri propietària del seu habitatge que podria estar interessada en el contracte CoHa.
- Estudi i elaboració del contracte de lloguer CoHa: legalitat, termes, periodicitat, garanties, etc.
- Elaboració dels criteris de selecció per a la població propietària i llogatera.
- Definició de les mesures per donar a conèixer el servei al barri.
- Gestió de les demandes i les ofertes.
- Canalització de les demandes.
- Visita als domicilis de les propietàries (acollidores).
- Entrevistes exploratòries a dones interessades en el projecte.

VALORACIÓ

To i que quantitativament el projecte ha estat limitat, des d'una perspectiva qualitativa el seu desenvolupament ha permès oferir recursos nous i alternatius davant les dificultats que presenta la qüestió de l'accés a l'habitatge a la nostra societat des de fa molts anys.

Una estratègia que es va demostrar interessant va ser realitzar una modalitat d'intercanvis en què les propietàries aportaven una habitació i les dones acollides hi aportaven la funció de companyia i la percepció de seguretat per a les primeres.

Encara amb els objectius originals, a la darrera etapa el projecte va explorar altres possibilitats, com la de formar nous nuclis de convivència, però només de dones amb criatures. Val a dir que un obstacle important per a aquesta segona opció és trobar l'habitatge, per la qual cosa és molt important el contacte permanent amb l'oficina d'habitatge municipal.

6. Què hem après? Propostes i suggeriments

Sense perdre de vista els objectius generals del projecte Equitat de gènere, al llarg d'aquests anys cadascun dels subprojectes ha evolucionat amb els canvis i les modificacions pròpies dels projectes socials. Per al municipi de L'Hospitalet, aquesta ha estat una primera experiència en què la perspectiva de gènere ha estat incorporada a una intervenció urbanística. D'aquesta experiència es poden extreure propostes i suggeriments que poden servir de referència i d'utilitat per a altres intervencions similars.

COORDINACIÓ AMB ELS SERVEIS I EL TEIXIT ASSOCIATIU DEL BARRI

L'equip de treball necessàriament es va haver de donar a conèixer al teixit associatiu del barri i coordinar-se amb tots els serveis del districte i amb els altres serveis de la ciutat implicats en el desenvolupament de cada projecte. Això va comportar un procés llarg d'informació i difusió, però també d'explicació exhaustiva dels projectes, ja que no tothom entenia la necessitat d'incorporar-hi la perspectiva de gènere.

INCORPORACIÓ DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE

Malgrat les dades sobre les discriminacions de gènere³ que publiquen periòdicament les diferents institucions⁴, el «miratge de la igualtat» actua encara en la mentalitat d'algunes persones que entenen que les dones han aconseguit la igualtat de drets i, per tant, ja no són necessàries polítiques públiques de promoció i lluita contra les discriminacions sexistes. Així la claredat en les explicacions junt amb la constància han d'acompanyar la informació tècnica perquè:

- Assolir la complicitat i la col·laboració més gran possible de les entitats i dels serveis del barri és imprescindible amb projectes d'aquestes característiques.
- A més, per aconseguir que la informació arribi a la població diana, en aquesta mena de projectes el mecanisme de la informació que va de boca en boca s'ha demostrat especialment eficaç, combinat amb els mitjans de difusió més habituals (tríptics, fullets, mitjans de comunicació locals, etc.).

INTEGRALITAT

La integralitat del projecte marc va permetre que, tot i que cadascun dels subprojectes estava dotat de personalitat pròpia, amb objectius, activitats i recursos específics, afavorís:

- La interconnexió entre tots per facilitar que les participants en un projecte tinguessin al seu abast les eines de coneixement i participació per a tota la resta de projectes, amb la possibilitat de beneficiar-se'n i enriquint el projecte marc al mateix temps.

---

³En diferents àmbits: segregació vertical i horitzontal en el món laboral; conciliació de la vida personal, familiar i laboral; participació política i social; feminització de la pobresa; violència de gènere, etcètera.

⁴Comunitàries, estatals, autonòmiques i administracions locals.

PARTICIPACIÓ ACTIVA DE LES DONES DEL BARRI

La participació activa i plural de les dones del barri ha estat fonamental en la creació de l'associació de dones Grup de Dones Collblanc-la Torrassa i en l'articulació de la xarxa de dones. La història d'aquest barri⁵, en què les onades immigratòries han tingut un paper protagonista, no ha estat aliena als tipus de moviments associatius i veïnals que el barri ha acollit. Per facilitar-ne l'aflorament de la necessitat i, posteriorment, la consolidació de l'associació i la xarxa de dones, s'ha demostrat adient:

- La ubicació en el territori d'un espai que possibilités la trobada setmanal de les participants, és a dir, una referència estable d'espai i temps.
- Així mateix, i junt amb l'anterior, el personal tècnic per acompanyar amb propostes engrescadores i respectuoses el llarg procés de coneixement i creació de vincles entre les participants, i afavorir la identificació i l'afirmació de líders amb capacitat per donar continuïtat i consolidar un grup associatiu.
- Per a les dones que tenen criatures petites a càrrec, l'establiment d'un servei de guarderia, paral·lel a l'horari que la mare desenvolupa l'activitat, és fonamental perquè hi puguin participar.

IMPACTE

Entre les propostes derivades de l'*Estudi de mobilitat i vida quotidiana al barri de Collblanc-la Torrassa*⁶ que van tenir un impacte directe en el desenvolupament del projecte urbanístic, se n'ha de destacar la següent:

- En el disseny dels espais públics, en especial de parcs i places, s'ha d'evitar que hi hagi zones amagades que quedin fora de la vista de la resta de la població, ja que aquests són espais generadors d'inseguretat.

Aquesta actuació va ser present en la remodelació d'un dels parcs emblemàtics del barri, el parc de la Marquesa, juntament amb el compromís de la comissió tècnica del PICT d'incorporar-la com un punt obligatori a les bases de licitació de tota nova obra d'actuació a l'espai públic.

---

⁵ Sintetitzada breument al començament d'aquest document.

⁶ L'estudi *Mobilitat i vida quotidiana a Collblanc-la Torrassa*, presentat el mes de juliol de 2006. Es pot consultar íntegrament a la web del PMD: www.l-h.catwebs/pmdcaid/103212_1.aspx?id=1

PLURALISME EN LA PARTICIPACIÓ

Partint de la premissa que el coneixent mutu és una eina de prevenció d'actituds xenòfobes i racistes, afavorir la interrelació entre dones de diferents orígens culturals va ser un dels objectius fonamentals del projecte Equitat de gènere des del començament.

Tal com ha quedat explicat en l'apartat dedicat al subprojecte Apropar, l'estratègia per aconseguir aquest objectiu es va modificar amb la finalitat que la presència de dones nouvingudes estigués normalitzada i participessin de tots i cadascun dels subprojectes. Tot i això, la participació de dones nouvingudes en el conjunt dels projectes no ha estat fàcil per a algunes d'aquestes dones, ni exempta de dificultats per a les dones autòctones.

Les dones nouvingudes sovint viuen en situacions de poca estabilitat: canvien de feina, d'empresa, d'horaris laborals, d'habitatge i, fins i tot, de número de mòbil⁷ amb molta freqüència. Aquesta «volatilitat» dificulta que puguin assistir amb regularitat a activitats de caire social i/o lúdic, ja que les seves prioritats són les necessitats bàsiques, i, si a més tenen criatures petites a càrrec, la participació es complica encara més.

Així mateix, les diferents arrels culturals i religioses i el idioma condicionen el comportament de les dones a l'hora de participar de la vida social i les activitats del barri. D'una banda, les dones musulmanes –especialment quan provenen d'àmbits rurals– si hi participen, acostumen a fer-ho en la modalitat de grup; d'altra banda, o bé hi participa tot el grup o no hi participa cap dona.

Per arribar als diferents col·lectius de dones immigrades i oferir-los la informació sobre els projectes i activitats en què podien participar i convidar-les a fer-ho, es va considerar adient:

–Posar-nos en contacte amb les associacions del barri dedicades a l'acollida i formació de persones nouvingudes a fi d'organitzar conjuntament una activitat informativa (i/o participativa) adreçada directament a les dones.

---

⁷ Tot i que no totes les dones immigrants estan en iguals condicions per accedir al mercat laboral, sí que totes estan subjectes a pitjors condicions de treball i pateixen la discriminació de gènere igual que les autòctones, amb l'afegit de la discriminació per ser estrangeres.

- Tenint en compte que per participar en activitats físicoesportives, com és el cas del projecte Bellugant-nos, la prioritat que mostren les dones de totes les cultures és la salut –però també sentir-se bé i passar-ho bé a la classe–, i atès que això està relacionat amb la imatge corporal (i els models estètics occidentals) i activitats físiques que, a més de complir els objectius didàctics, resultin divertides i engrescadores, el programa físic va anar canviant i ajustant-se a les demandes expressades per les participants, és a dir, va mantenir un cert grau de flexibilitat en els continguts.
- La participació de dones nouvingudes a l'espai de trobada (nucli de la posterior associació de dones) va permetre treballar, per mitjà de xerrades i debats, amb aspectes derivats de la discriminació de gènere, però també de la discriminació racial i cultural, tot afavorint la reflexió i el qüestionament de les actituds xenòfobes i excloents.
- La incorporació de dones immigrants o nouvingudes al conjunt de projectes, tot i les dificultats que mostraven per ser regulars, té una valoració molt positiva, ja que d'una banda va enriquir-ne el desenvolupament, i d'altra va aconseguir interrelacionar dones d'orígens molt diversos i facilitar el contacte i el coneixement mutus.

INNOVACIÓ

Un dels projectes més atractius, tot i que va resultar realment complicat portar-lo a la pràctica, va ser el CoHa (Cohabitatge). Pensat amb la voluntat de minimitzar l'impacte dels problemes d'habitatge en col·lectius vulnerables, va presentar tot un seguit de obstacles que impedièren aconseguir l'objectiu de la convivència.

Malgrat això, el CoHa va representar un plantejament innovador per fer front a una problemàtica tan complexa com la de l'habitatge, i l'experiència ha estat molt interessant perquè ha permès aprendre de les iniciatives que van fracassar, i perquè finalment es van assolir dos nuclis de convivència que obren una possibilitat de continuïtat i de noves experiències.

Entre les dificultats per portar a terme aquest projecte es poden citar:

- La identificació dels col·lectius de dones grans (acollidores) propietàries amb condicions i ganes de compartir el seu habitatge.

- Les opinions i expectatives que sobre el projecte tenien els fills o les filles de les dones propietàries (acollidores) i que no sempre es corresponien amb els objectius del CoHa.
- El fet que en el perfil de dones nouvingudes amb necessitat d'habitatge existís gairebé sempre la presència de fills o filles (de qualsevol edat), i que això fos un condicionant dissuasiu per a les propietàries.

En el desenvolupament del procés de formació dels nuclis de convivència, s'ha demostrat que és important:

- Fer una tasca de sensibilització de la població respecte als problemes socials vinculats a l'habitatge, tot incidint en la feminització de la pobresa i proposant vies alternatives.
- Propiciar espais de reflexió mitjançant l'anàlisi dels valors de solidaritat que sustentin un projecte de convivència (compartir, donar rendibilitat a l'espai, conviure en comunitat, etc.).
- Propiciar espais de trobada d'acollidores i acollides potencials per reflexionar conjuntament sobre la problemàtica de l'habitatge i trobar estratègies comunes.
- Facilitar autonomia als nuclis potencials de convivència perquè decideixin com volen seguir el procés, i canalitzar la funció institucional com un simple intermediari, gestor de propostes, per donar resposta a les necessitats de cadascuna.